

Фарзандингизга чиройли исм қўйинг! (биринчи мақола)

18:08 / 03.11.2019 3350

Боланинг ота-онадаги ҳақларидан, ота-онанинг фарзанд олдидаги вазифаларидан бири оиланинг янги аъзосига маънодор, чиройли исм қўйишдир. Бу ишнинг аҳамиятини англаб етишимиз учун биргина иқтибос келтиришга ижозат бергайсиз.

Ҳусайн ибн Ҳасан Марвазий «Китобул бирри вас-сила»да Абул Мўътамирдан келтирган ривоятда ёзади:

«Умар ибн Абдулазизнинг ҳузурида масалаларни музокара қилишди. Шунда, бир киши айтди:

«Менга етиб келган хабарга кўра, туғилган болага исм қўймай туриб, ўлган бўлса, Қиёмат куни отасига: «Мени исмсиз тарк қилдинг-ку!» –

дейди».

Шунинг учун ҳам ҳар бир мусулмон ота-она бу муҳим ишга алоҳида эътибор ила ёндашмоғи лозимдир. Ўзи билмаса, биладиганлардан сўраб, ўрганиб, ўғил бўлсин, қиз бўлсин, боласига гўзал исм қўйиши керак. Қўйган исмида орзу-умид, яхши ният, гўзаллик, хайр-барака ўз ифодасини топсин. Фарзанд катта бўлиб, оқ-қорани таниганда ўз исмидан уяладиган бўлмасин. Балки исми унга зийнат бўлиб турсин.

Ислонда ҳар бир нарсанинг гўзал бўлишига алоҳида аҳамият берилади. Бунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қуйидаги ҳадиси шарифлари асос бўлади:

نَسُو هِيَ لَعَلَّ لِي صِرْهَ لَلْأُلُوْسَرَّ لَاقَ: لَاقُ هُنَّ عُلَّ لَلْأِيضَرَّ دُوْعَسَمَ نَبَا. نَع
مُ لَسُ مَو دَمَحَ أَوْرَ. لَمَّ جَلَّ أَيْ لِي مَجَّ هَلَّ لَ.

Ибн Масъуд розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар:

«Албатта, Аллоҳ гўзалдир. Гўзалликни севадир».

Аҳмад ва Муслим ривоят қилганлар.

Бинобарин, мусулмон инсон барча нарсада гўзалликни кўзлаши керак. Жумладан, болаларга исм қўйишда ҳам.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам болаларга исм қўйишга алоҳида эътибор берганлар. Бу ўта муҳим ишнинг Қиёмат кунига ҳам боғлиқ жойи борлигини ҳам айтганлар.

مُكَّنَّ نَسُو هِيَ لَعَلَّ لِي صِرْهَ لَلْأُلُوْسَرَّ لَاقَ: لَاقُ هُنَّ عُلَّ لَلْأِيضَرَّ دُوْعَسَمَ نَبَا. نَع
دُوَادُ وَبَا هَاوْرَ. مُكَّءَامَسَا أُونَسَحَ أَفَ، مُكَّئَابَا أَمَسَا أُوْمُكَّئَامَسَا أَمَ أَيْ قَلَّ مَوِي نَوَعُدَّتْ
يَقِي هَيْ لَلْأَوَّي نَارَبَّ طَلَّ أَوَّي نَبَّ حُنَّ بَاو.

Абу Дардо розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар:

«Албатта, Қиёмат куни ўз исмларингиз ва оталарингизнинг исми ила чақирилурсиз. Бас, исмларингизни гўзал қилинг».

Абу Довуд, Ибн Ҳиббон, Тобароний ва Байҳақий ривоят қилганлар.

Исмнинг чиройли бўлиши Қиёмат куни ҳам керак бўлар экан. Чунки барча халойиқ йиғилган жойда бировнинг исми айтиб чақирилганда исми гўзал бўлса, хурсанд бўлиши, аксинча бўлса, хижолат бўлиши табиий. Бу ҳолат ушбу ёруғ дунёда ҳам бор. Исми ноқулайлигидан хижолат бўлиб юрадиганлар оз эмас, исмини ўзгартирганлар ҳам кўп. Аммо, ўша нарса аввал бошда, бола янги туғилган пайтда бир йўла яхшилаб йўлга қўйилса, мақсадга мувофиқ бўлади. Унинг мусулмон фарзанди эканини дунёю охиратда исми ҳам намоён қилиб туради.

Кўпчилик саҳобалар ўзларининг янги туғилган фарзандларини Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига олиб борар эдилар. У зот алайҳиссалом ёш болаларни кўрсалар, хурсанд бўлиб кетар эдилар. Янги туғилган болаларга гўзал исмларни қўйиб берар эдилар.

هَلَلِ اِيْلَ صَيِّبٍ نَلِ رِهَبٌ تَيِّتْ اَفْ مَالُ غِيْلٍ دِلْوٌ : لَاقُ هُنَّ عُلَلِ اِيْضَرَ اِيْ سَوْمِ اِيْ بَابِ اَنْعَانِ كَوِ، اِيْلِ اِيْلِ عَفَدَوْهَ كَرَبْلَابُ هَلِ اَعَدَوْهَ رَمْتَبُ هَكَ نَحَفَ، مَيِ هَارِبُ اِهَامَّ سَفِ مَلِسُو هِيْلِعِ اِنَا حِيْ شَلْ اِهَاوَرِ. اِيْ دَالِ وَا رَبُّ كَبْ اِيْلِ

Абу Мусо розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади.

«Ўғил кўрдим. Уни Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига олиб бордим. У зот уни Иброҳим деб номладилар, хурмо ила танглайини кўтардилар ва унга барака тилаб, дуо қилиб, менга тутқаздилар. У болаларимнинг каттаси эди».

Икки Шайх ривоят қилганлар.

Мана, Абу Мусо Ашъарий розияллоҳу анҳу ҳам ўз ҳаётларида ёрқин из қолдирган бу ҳодисани шавқу завқ ила ҳикоя қилиб бермоқдалар:

«Ўғил кўрдим. Уни Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига олиб бордим».

Ана шу ишга тақлид қилиб, янги туғилган фарзандни аҳли солиҳ кишилар ҳузурига олиб бориш мусулмонлар ичида доимий одатга айланган.

«У зот уни Иброҳим деб номладилар».

Демак, аҳли фазл, олим ва пешво кишилар томонидан янги туғилган фарзандларга исм танланиши ҳам яхши иш. Чунки ундай кишилар бунга ўхшаш ишларга боғлиқ масалаларни, шаръий ҳукмларни яхши биладилар ва тўғри иш кўрадилар. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Абу Мусо розияллоҳу анҳунинг ўғилларига Иброҳим исмини қўйганлари ҳам

«Ким буни соғади?» – дедилар.

Бир киши турди. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам унга:

«Исминг нима?» – дедилар.

«Мурра» (Аччиқ), – деди у.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам унга:

«Ўтир!» – дедилар. Сўнгра яна:

«Ким буни соғади?» – дедилар.

Бир киши турди. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам унга:

«Исминг нима?» – дедилар.

«Ҳарб» (Уруш), – деди у.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам унга:

«Ўтир!» – дедилар. Сўнгра яна:

«Ким буни соғади?» – дедилар.

Бир киши турди. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам унга:

«Исминг нима?» – дедилар.

«Яъийш» (Яшар), – деди у.

Шунда Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам унга:

«Соғ!» – дедилар».

Молик ривоят қилган.

Ушбу ҳадисда Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам туяни соғишга ноқулай исми кишиларни раво кўрмадилар, уларнинг исмларидан шумландилар. Учинчи саҳобийнинг исмларидан яхшилик, хушхабар умид қилиб туя соғишга ўша инсонни раво кўрдилар.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам жоҳилият одатига биноан қўйилган ноқулай исмларни ўзгартириб қўйганлари маълум ва машҳур.

(Давоми бор)

«Бахтиёр оила» китобидан